

ДО: КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
1594 София, бул. Дондуков № 1

ОТНОСНО: СТАНОВИЩЕ ВЪВ ВРЪЗКА С КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 8/2022

17 юни 2022 г., София

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Фондация „Български адвокати за правата на човека“ благодари за възможността да изразим своето становище във връзка с искането на по искане на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 329, ал.1 и 2 от Наказателния кодекс.

Прилагаме текста на становището и приложение към него.

С уважение,

Стоян Мадин

Изпълнителен директор на БАПЧ

ДО: КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
1594 София, бул. Дондуков № 1

ОТНОСНО: СТАНОВИЩЕ ВЪВ ВРЪЗКА С КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 8/2022

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Представяме пред Вас становище от името на фондация БАПЧ, в което изразяваме **подкрепа** към искането за обявяване на противоконституционност на чл. 329 от НК. Считаме, че то е основателно по следните съображения.

Противоречие с чл. 48, ал. 3 от Конституцията:

„Всеки гражданин свободно избира своята професия и място на работа.“

Разпоредбата на чл. 329 от НК е приета през 1968г и тя предвижда наказание за всяко „пълнолетно работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественополезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен или неморален начин“. Тази разпоредба е създавана при действието на изцяло друга нормативна среда, поради което не може да се приеме, че е относима и приложима и към настоящия момент. Съгласно чл. 73 от Конституция на НРБ /отм. ДВ, бр. 39 от 18.05.1971 г./, действаща към момента на създаване на разпоредбата на чл. 329 от НК, „Трудът е дълг и въпрос на чест за всеки работоспособен гражданин. Всеки гражданин е длъжен да се занимава с общественополезен труд и да работи според своите сили и способности. Особен закон урежда трудовата повинност на гражданите.“ Понататък, съгласно чл. 59 от Конституцията на НРБ /отм. ДВ, бр. 56 от 13.07.1991г./, „Всеки работоспособен гражданин е длъжен да се занимава с общественополезен труд съобразно със своите способности и квалификация.

Изпълнението на трудовите задължения е въпрос на чест за всеки член на социалистическото общество.“ По време на комунистическия режим, държавните органи и обществените организации са задължени с Постановление № 136 на Министерски съвет от 31.12.1974 г. да осигуряват работа на младежите от 15 до 30-годишна възраст съобразно техните способности и да им съдействат за придобиване на подходяща квалификация. Когато пълнолетни трудоспособни лица не участват в тази система, а получават доходи от своите родители или от други близки чрез изнудване, насилие, заплашване или по други начини, отговарят по чл. 329 НК, защото начинът на получаването им е неморален. Съгласно Тълкувателно Решение № 29/29.11.1984г по н.д. № 20/84г. на ОСНК „[н]е е общественополезен трудът, който се полага в забранени професии или дейности, като незаконна търговия, предприемачество, комисионерство, спекула, хазарт и др.“ Лицата, на които е наложена мярката задължително заселване по чл. 40а от Закона за народната милиция /отм., ДВ, бр. 109 от 28.12.1993 г./, са длъжни да полагат общественополезен труд, тъй като това е целта, която се преследва с настаняването им извън населеното място, където живеят. Те трябва да привикнат да се трудят и чрез труд да изкарва прехраната си. Ако без основателни причини откажат да работят, осъществяват състава на чл. 329 НК, тъй като с поведението си показват, че принудителното им настаняване не е постигнало целите си.

Очевидно е, че това са надживяни обществени отношения и принципни положения, напълно неприложими в актуалния живот на страната ни. В сега действащата нормативна уредба няма задължение на гражданите за полагане на труд, както и съответното на това задължение на държавните органи да осигурят възможност за полагането му. Упражняването на труд е право, въпрос на избор.¹ Следователно, преценката затова налице ли е възможност за полагане на труд от страна на безспорно пълнолетно и трудоспособно лице, следва да бъде направена като бъдат взети предвид действащите към настоящия момент икономически реалности. Поради това, с извършването на дейност, която не е изрично забранена от законодателството на Република България, не може да се осъществят съставите на престъпленията по чл. 329 от НК.

¹ Решение № 1 от 31.01.2017 г. на КС на РБ по к.д. № 6/2016 г.

Противоречие с чл. 56 от Конституцията:

„Всеки гражданин има право на защита“ във връзка с Член 13 от КЗПЧОС – право на ефективни правни средства за защита.

Жертвите на престъпления имат право на ефективни правни средства за защита, каквито са участието им в качество на пострадало лице и частен обвинител в наказателното производство и претенцията им за обезщетение на вредите от престъплението – чл. 84 от НПК и чл. 14 от Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления. Разпоредбата на чл. 329 от НК нарушава правото на жертвите на трафик на хора да претендират обезщетение за имуществените вреди от престъплението. Според съдебната практика, такъв иск е или недопустим², или неоснователен³, поради противоречие с чл. 329 от НК. Поддържането на „доктрината за незаконност“ на доходите от експлоатацията на проституцията и просията върви срещу по-огромния общественно-политически интерес от борба с трафика на хора и защита на неговите жертви, включително от нееднакво третиране с пострадали от други престъпления.⁴ Противоречието на чл. 329 от НК с чл. 56 от Конституцията във вр. с Член 13 от КЗПЧОС е предмет на Жалба № 18269/18 пред ЕСПЧ по делото *W с/у България*.⁵ По това дело, експертите от работната група по трафик на хора към Съвета на Европа представиха становище до ЕСПЧ, в което отбелязаха, че правото само в 2 от 46-те държави-членки на СЕ не позволява на жертвите на трафик на хора с цел сексуална експлоатация да претендират обезщетение за имуществени вреди от престъплението – България и Малта. Експертите заключиха, че „да се отказва на пострадалите от сексуална експлоатация обезщетение от техните трафиканти за загубената печалба, тъй като проституцията се счита за незаконна, неморална или нежелателна, ще противоречи на предмета и целта на международните инструменти създадени да предоставят ефективна защита на жертвите на всички форми на трафик на хора, по-специално Член 15 от Конвенцията за борба с трафика на хора. Определяйки въпроса с обезщетението за загубена печалба, решаващ проблем е не дали проституцията е незаконна или

² Определение от 19.03.2014г на Софийски районен съд, 104 с-в, по нохд. № 9403/13.

³ Решение № 160 от 30.10.2014г по внохд 555/2014 на Окръжен съд Русе; Решение от 5.12.2017г по внохд № 3947/17 на Софийски градски съд НО IX въззивен с-в; Решение № 20025572 от 29.03.2022г на Софийски районен съд, 176 с-в, по гр.д. № 64718/2019.

⁴ Върховен съд на Великобритания, решение от 2014г по делото *Hounga (Appellant) v. Allen and another (Respondent)*, цитирано във втория доклад на ГРЕТА за Великобритания, параграф 239.

⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210388>

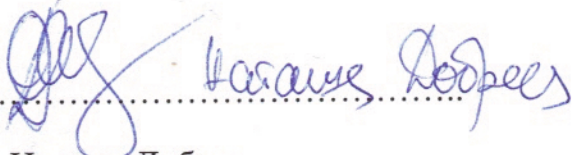
представлява нежелана дейност, вредна за обществото, а коя правна възможност ще даде по-добра и по-ефективна защита на жертвите на трафик на хора.“⁶ Още през 2015г, след посещение в България, експертите от тази работна група препоръчаха отмяната на чл. 329 от НК.⁷ В проекта на нов Наказателен кодекс от 2013г престъплението, предвидено в чл. 329 от НК, е премахнато.⁸

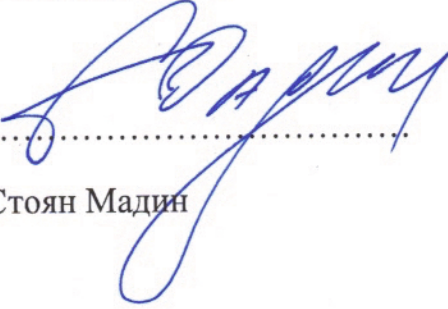
По изложените съображения, считаме, че разпоредбата на чл. 329 от Наказателния кодекс е в противоречие с чл. 48, ал. 3 и чл. 56 от Конституцията. Молим да се произнесете с решение, което обявява това противоречие.

Приложения: 1 бр.

Встъпване на трето лице по дело *W c/y България* на ЕСПЧ, Работна група от експерти по трафик на хора към Съвет на Европа, 03.09.2021г, 7 стр.

Изготвили:

адв. Наташа Добрева

адв. Стоян Мадин

⁶ Встъпване на трето лице по дело *W c/y България* на ЕСПЧ, Работна група от експерти по трафик на хора към Съвет на Европа, 03.09.2021г, § 23.

⁷ Доклад на ГРЕТА за България от 28.01.2016г: <http://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/bulgaria>

⁸ <http://www.justice.government.bg/15/>